

gård, Ole Roed til Ole Rold, Terchild Andersen til Tenhild Andersen, Wichman Hasebart til Wichman Sarebart, Anders Pedersen Spandet til Bagge Pedersen Spandet osv., og at Morten Lassen Hillerup, der blev borgmester i 1640, er blevet gjort til borgmester allerede i 1637, hvorfor han af udgiveren forveksles med borgmester Morten Madsen Lime. Men det vanskeliggør forståelsen af de ofte komplicerede retshandlinger, sagforhold og vidneafklæggelser, at tingbøgernes tekst gengives frit i vilkårlige brudstykker.

En nyttig hjælp har man dog i Kirsten Agerbæks forklarende noter, i en redegørelse for retsgrundlaget for og forløbet af hekseprocesserne i Ribe og i det vedføjede person- og stednavneregister.

Ole Degn

Morten Borup (ed.): *Breve fra og til Christian Winther. I-IV.* (Reitzel, 1974). 269, 211, 264, 375 s.

Morten Borup (ed.): *Poul Møller og hans familie i breve. I-III.* (Reitzel, 1976). 225, 222, 185 s.

De syv små bind – opsætning og indbinding er en svag, men vellykket pastiche af samtidens bogproduktion – har Morten Borup som udgiver. Han føjer hermed en smuk fortsættelse til sine mange meget kyndige og værdifulde udgivelser.

Begge de to halvbrødre har tidligere fået deres korrespondance udgivet, dels som en egentlig brevudgave (Julie Winthers »Breve fra og til C. W.«, 1880), dels spredt rundt om (ikke mindst i Poul Møller-biografierne). Her er imidlertid for første gang for begges vedkommende tilvejebragt store samlede udgaver ud fra nutidige editionsprincipper og med fyldige kommentarer; det sidste bind i hver af samlingerne er et kommentarbind.

Om begge samlinger gælder, at det sikkert er beskedent, hvad litteraturforskerne kan hente. Udgaverne har først og fremmest deres værdi i det biografiske og i det almene kultur- og socialhistoriske stof; for Winther-brevenes vedkommende gælder dog, at de giver et fyldigt indtryk af en digters eller litterats forbindelse med forlagsverdenen.

Med hensyn til Poul Møllers breve, da er det vel sparsomt, det biografiske nyt de har i forhold til biografierne. Dette gælder både med hensyn til data og personlig udvikling. I meget har denne udgave sin store værdi ved at vise grundholdninger og hverdagen i en lærd familie. Familien er ikke blot Poul Møllers egen husholdning; vi følger også faderen, biskop Rasmus Møller, og broderen, sognepræst Hans Ulrich Møller.

Chr. Winther-samlingen er langt fyldigere; den dækker af naturlige grunde også et længere tidsrum, 1805–76, mens Poul Møller-udgaven går over 1810–42, idet denne yderligere rummer korrespondancen efter digterens død om udgivelsen af hans skrifter. Der er langt flere korrespondenter i Winther-samlingen; der er mange breve fra Winther selv – uden for det litterære står hans breve fra Neustrelitz i Mecklenborg, hvor han i 1841 var lærer i dansk for kronprins Frederiks forlovede.

Korrespondancen vrimler med enkeltheder, der samlet giver et godt indtryk af levevilkår, rejseliv, omgangsformer, litterær produktion, skandinavisme m.m.

De to udgaver tjener i høj grad til at udbygge tidsforståelsen og har dermed også særlig bud til historikerne. Dertil kommer, at de i sig selv er værdifulde som menneskelige vidnesbyrd. Begge samlinger vil fastholde de fleste læsere i en fortløbende læsning, selv om nogle af Winthers breve er uendelig omstændelige.

Vagn Dybdahl